

SLOVENSKI POROČEVALEC

LETO XIII, ŠTEV. 72

Ljubljana, torek 25. marca 1952

POSAMEZNA STEVILKA 6 DIN

52 PARTIZANOV — GARIBALDINCEV PRED SODIŠČEM V LUCCI

Njim ne pripada slava

Človek dobi nehoti vtis, da se obravnava proti dvainpetdesetim bivšim partizanom — garibaldincev, ki se razpleta in zopet zapleta, zojuje in spet razvirja pred sodiščem v Lucci že do brega pol leta (čepprav se je začela že l. 1946, najprej v Benetkah, potem se je v Bresciji), prav namenoma podaljšuje v nedogled. Obtožbeni je šest let čakajo v zaporu na izrek sodišča; pa ne more sodnikov, tožilcev in zagovornikov, da potiskajo proces mesece in mesece kar najprej po paragrafskih vijugah sodnega postopka.

Vse to, kar se dogaja pred sodno mizo v Lucci, nad katero je pompozno napisano »Pravica je enaka za vse«, ni in ne more biti sodni proces, pač pa je navadna komedija na sodišču; komedija, ki pa se tragično razvija ne samo za obtožence, ki že leta čakajo na »milostrnostno sodbo«, pač pa je obenem tragično dokaz razmer, ki jih preživlja povojna Italija.

Pisali smo že — in bržkone bomo morali še kaj napisati — o obtožnici, o montiranih upravnih sodnikih, o izjavah, tistih, ki so jih pripeljali pred sodišče kot obremenilne priče, o besedah nekaterih politikov, o zagovornikih in seveda tudi o »odmevu« v italijanskem tisku, ki je od vsega začetka »razumel« namen te obravnave, ki nima nobene zveze z »iskanjem resnice«, pač pa veliko več — ali pravilneje samo s političnimi interesi nekaterih krugov, ki bi radi izkoristili sedanost, da bi po-teorilno zgodovino.

Medtem ko se nekdanji »abesinski podkralji« in fašistični maršal Graziani v krogu številnih Mussolinijevih pajsdašev prosto spreobrača po Rimu in daje celo izjave, ki naj opravičuje njegovo »slavo«; medtem ko rimski parlament »spontano« glasnje o tem, da naj vojnemu zločincu Gambari velikodušno izplačajo denarne nagrade za vsa leta nazaj, ko je bil »krivico« zaprt; medtem ko se vseprek delijo odlikovanja veteranoov, ki se za Mussolinijeve in Hitlerjeve načrte bojevali na Balkanu ali na ruski fronti, — ob istem času razmišlja vsa italijanska visoka politična publika, s čim naj bi nekaterim preprostim, a hrabrim ljudem dokazala — »izdajstvo domovine«.

Tedaj, ko je bila skoraj vsa Evropa — vključno Italije — eno samo fašistično koncentracijsko taborišče, so se tudi med Italijani našli nekateri, ki so sprevideli, da je treba odločno poseči v tak dogodek; prišli so za orožje in se začeli boriti proti Nemcem in njihovim italijanskim podprenikom z namenom, da po svojih močeh pomagajo zaveznikom in s tem podprejo bol vsi svobodoljubni narodi. To, kar se je med vojo poveljevalo, dejanja, ki so jih nekoč označevali kot izredno hrabrost, za junastvo, za nekaj izrednega pri Italijanih, — je neandama postalo zločin, s katerim se mora baviti »sodišče«. Ti redki Italijani, ki so tedaj varovali čast italijanskega naroda, sedijo sedaj za rešetkami in morajo nemočno poslušati zarzne izpade, da so »izdajalci«. To zmerjanje njihove dejavnosti, ni od danes: za »izdajalce« so jih označili že za vojne, ko so deservirali iz redne italijanske vojske in ko se niso hoteli »predati« ukazom fašističnih kolovodij. »Izdajalci« so bili že tedaj, ko so streljali na Nemce in ko so razkrivali pajsdaše »ozopovceve« s SS-enotami.

Njim, ki so umirali za čast italijanskega naroda, za svobodoljubne ideje vsega naprednega človeštva, za svobodo — in če hotete: za zavezniško stvar, — jim ne pripada slava. Kot največje zločince jih prevažajo od zapore do zapore, iz enega sodišča pred drugo sodišče ...

To je torej današnja Italija! Tista Italija, katero De Gasperi, kjer le more opetu kot vzor demokracije in za katero se vsa italijanska diplomacija trudi, da bi dobazala, kako je pripeljala pri skupni zmagi nad nacizmom. Ljudje, ki so se za to res borili, pa nimajo danes ne priznanja ne mesta med »pravimi« Italijani samo zato, ker so osamljeni sredi sovražnih vojakov iskali zaveznike

Odločba o volitvah delavskih svetov

Volitve delavskih svetov v vsej državi bi morale biti končane že do konca tega meseca, a ker so nastali novi problemi v tistih velikih podjetjih, ki so sestavljeni iz več obratov ali pogonov, je čas za izvedbo volitev v teh podjetjih podaljšan do 15. aprila, ker je treba prej ugotoviti, ali bodo taka podjetja volila po en delavski svet, ali pa po enega za vsak svoj obrat. Po nepopolnih podatkih sindikalnih organizacij so izvršene volitve delavskih svetov že v nad 50% podjetjih v vsej državi.

Vreme

VREMENSKO POROČILO
HIDROMETEOROLOŠKE SLUŽBE

Stanje dne 24. marca ob 7. uri zjutraj: Medtem, ko ima pretežno del zehodne in srednje Evrope oblačno in začetno vreme, se severna Italija in Slovenija še nadalje nahajata v območju suhega vremena z menjajočo oblačnostjo. — Določeno vreme v Sloveniji menjačje oblačno vreme z najnižjo temperaturo —10°C na Jezerskem. — Zračni pritisk je bil danes ob 7. uri v Ljubljani 734.0 mm, pritisk naglo pada, temperatura zraka 2.60°C, najnižja temperatura 2.20°C, relativna vlažna 82%, nebo oblačno 4/10, vidljivost 20 km, debelina snežne odeje 3 cm.

Napoved za torek, 25. marca 1952: Menjšajoča oblačnost s prehodnimi krajevnimi padavinami. Temperatura ponoči okrog 0°C, podnevi do 10°C.

v jugoslovanskem narodnoosvobodilnem gibanju.

Vsi napor garibaldincev, žrtve in uspehi so pozabljeni, poteptani v nič, prezirani, ostal je le »zločin«, da so se v borbi proti skupnemu sovražniku povežali z Jugoslovani. To je pravzaprav poglavito »izdajstvo« in naglavni greh, ki ga očitajo obtožencem na obravnavi v Lucci. To je tudi vodilni motiv pisanja vsiega italijanskega tiska, ki poroča o »senzacionalnih odkritjih« na procesu v Lucci.

Za De Gasperijevo Italijo je danes, kakor je bilo včeraj — vse kar je jugoslovansko — sovražno; vsak stik z Jugoslovani — izdajalski; priznavanje jugoslovanskih vrtil na nekaj — proti-državnega. Celot tisti, ki so bili nekoč vsaj neposredno povezani z garibaldinci in ki danes predstavljajo vrhove inform-birojske skupine, se odražajo od svojih nekdanjih obojevnikov s prezivom in bi na mah radi zbrisali sleherni spomin na preteklost ...

Te dni je na procesu v Lucci govoril zagovornik Alberto Guidi. Tudi ta odvetnik se ni otresel vzdruja, ki je prav tako kot za sodno dvorano v Lucci značilno za vsa današnja (in včerajšnja!) Italijo. Tudi Guidi je govoril o »izdajalstvu«, »zagovarjal« pa je svoje varo-

vance s tem, da je samo hotel zmanjšati njihovo krivdo, češ da so ravnali po »višjih ukazih«. Torej nekaj podobnega, kakor opravičujejo grozovita dejanja vojnih zločincev, ki naj bi vse zločine napravili »po ukaz« in kot dobri in disciplinirani vojaki. Za italijanske in nemške voje zločince je tak zagovor smešen, za italijanske garibaldince pa žaljivo in obenem obremenilen!

Nočemo se spuščati v podrobnosti. Dejstvo pa je eno: dokler bodo vodilni politični krogi sejali mržnjo in s tem podpirali politiko sovražnosti in imperikalizma, dokler bodo z vsemi sredstvi zagovarjali fašistično preteklost, dotlej bo Italija področje, kjer bodo zlahka prihajali na površje ljudje, ki jih ni zgodovina ničesar naučila in ki bojevo kazalec ure potinisti nazaj. Kam pa pelje takšna »politika«, po bodo slej ko prej lahko spoznali i De Gasperi i tisti, ki ga bodisi doma bodisi iz tujine — podpirajo.

Nad 97 milijonov prispevkov za prizadete kraje

Po zadnjih poročilih znaša vsota prispevkov kot pomoč za prizadete kraje v Sloveniji 97 milijonov 038.491 din.

Ob uvedbi novih nazivov in plač uslužbencev državnih organov

Beograd, 24. marca. — Vlada FLRJ je te dni izdala del predpisov o plačah, ki spreminjajo naš celotni plačni sistem tako v gospodarstvu kakor v državni upravi in ustanovah. Ostali predpisi bodo izdani do začetka aprila.

V zvezi s temi predpisi je Svet za zakonodajo in izgradnjo ljudske oblasti vlade FLRJ pooblastil Tanjug, da dā javnosti naslednja pojasnila:

1. Potrebo po spremembi celotnega plačnega sistema narekujejo naš novi gospodarski sistem in uvedba delavskega upravljanja v gospodarskih podjetjih, spremenjeni odnosi državne uprave do gospodarstva ter nova organizacijska načela v sistemu državne oblasti.

2. Novi plačni sistem temelji na posebnih načelih v gospodarstvu in na posebnih v državni upravi in ustanovah. Dosedanji sistem enotne ureditve uslužbenih plač v gospodarstvu in državni upravi ni več mogoče, ker morajo plače uslužbencev in gospodarstvu temeljiti na istem načelu kakor plače delavcev. Razen tega temelji sistem plač v gospodarstvu in upravi na različnih načelih, vendar pa se je računalo s tem, da pridejo lahko plače uslužbencev iste kategorije povprečno na isto raven.

3. V gospodarstvu država ne določa več plač niti delavcem niti uslužbenim. Delavci in uslužbeni sami določajo svoje zasluge, ki so odvisni od uspeha njihovega podjetja in njihove osebne udeležbe pri tem uspehu. Uspeh podjetja se odraža v manjšem ali večjem plačnem fondu, kar je odvisno od pravičnega vodstva podjetij s strani samih delavcev. Udeležba posameznikov v plačnem fondu je določena s tarifnimi postavkami, ki jih določajo delavski svetovi sam v soglasju s sindikalno organizacijo. Država se ne vmešava v plačilne odnose med delavci in uslužbenici. Predpisala je samo minimalne tarife, pod katere pravilnik ne sme iti. Skupni znesek minimalnih plač jamči država za primer neuspeha podjetja. Do kakšnih zaslužkov bo dejansko prišlo v podjetjih pri novih gospodarskih odnosih, ni mogoče natančno vedeti. Podjetja bodo lahko popravila dosedanje nepravilnosti v sistemu, ki so se večkrat zrcalile v sorazmerno nizkih plačah kvalificiranih delavcev in strokovnjakov do povprečnih plač nekvalificiranih in polkvalificiranih delavcev. Delovni kolektivji bodo lahko zvišali posebno zaslužke, če bodo znižali številno uslužbenec in delavcev ter stroške proizvodnje ali pa povečali storilnost dela. Država ima možnost, da z objektivitvijo plačnega fonda prepreči prevelike in nepravične plače, do katerih bi prišlo zaradi monopolnega po-

ložaja ali drugih prednostni posameznih podjetij.

4. Pri plačnem sistemu v državni upravi in ustanovah ni bilo mogoče sprejeti linearnega zvišanja plač, ker tudi v gospodarstvu ni bilo mogoče zvišati plačnih fondov, marveč so omogočene samo boljši razpored in odnos. Namen pa je bil, da bi dali boljši sistem in zvišali osnovne plače posebnostim kategorijam, ki so bile za postavljene, kot so prosvetni delavci, zdravniki in višji strokovni uslužbeni v državni upravi. Splošna raven ustreza raven, do katere bo verjetno prišlo v gospodarstvu, ko bodo gospodarska podjetja znižala svoje stroške in začela zares poslovati po načelu rentabilnosti. Skupno letno zvišanje plačnega fonda v proračunskih ustanovah bo znašalo okrog 3.5 milijard. Pri postavki osnovnih plač odpade od tega na prosveto okrog milijardo 500 milijonov, na zdravstvo 150 milijonov in na državno upravo 300 milijonov, ostanek pa gre za doklade in popravke razlik, kjer so nove osnovne plače nižje od starih.

Najnižja osnovna plača skupno z boni je 5.000 din, najvišja pa 22.500 dinarjev. Najvišji funkcijski dodatek znaša 6.000 din. Razen za najvišje državne uslužbenice je razpon plač ena proti pet in pol, kar je prav gotovo najmanjši razpon v uslužbenih sistemih. Plačo nad 16.500 din lahko dobe docenti, univerzitetni profesorji, vrhovni sodniki in podobne kategorije, v državni upravi pa svetniki in višji svetniki, teh pa je nekaj nad 300 v državnih upravi.

5. Novi plačni sistem pri državnih organih in ustanovah ima tebe glavne značilnosti:

a) Ostalo je osnovno načelo, da napredujejo uslužbeni po svojih stvarnih sposobnostih in strokovni izobrazbi. To se izraža v tem, da se nazivi in nekateri plačilni razredi lahko dosežejo po oceni določene komisije, ne pa avtomatično;

b) napredovanje se izraža v prehodu iz nižjega v višji plačilni razred. Plačilnih razredov je 20;

c) tudi leta službe so vzeta kot merilo za napredovanje, vendar samo v okviru enega naziva, oz. ustreznih vrst;

d) šolska izobrazba ni izključno merilo za pridobitev naziva, marveč samo eden izmed pogojev. Osnovno merilo je strokova sposobnost, ki obsega poleg šole tudi določene izpite, prakso in dejansko sposobnost. To bo omogočilo, da bodo dobili pravilne in zaslužene nazive tudi tisti, ki so do sedaj v praksi revolucije in graditve izučili za opravljanje raznih funkcij v naši državni službi. Merilo strokovne sposobnosti (nižja, srednja in višja) omogoča z nekaterimi izjemami, da se ista strokova sposobnost vendarle uvrsti v enakovredne plačilne razrede, ker — razen izjemoma — ni opravičila, da bi dali prednost nekaterim strokam. posebno ne v državni upravi;

e) čeprav daje novi sistem enotno plačilno lestvico za vse uslužbence izven gospodarstva, vendarle omogoča, da se v sistemu nazivov in razvrstitvi plačilnih razredov izrazijo specifičnosti v raznih strokah. Drže se osnovne plačilne lestvice in osnovnih načel, obstoje tako različni sistemi v državni upravi, prosveti, zdravstvu, sodiščih, tožilstvu, pošti, pisarniški službi itd. Zato bo novi plačni sistem izražen v uredbah in pravilnikih, ki bodo tvorili skupno en sistem.

f) v novem plačnem sistemu ni več dodatkov, kot so bili prej. Pokazalo se je, ne le, da se je prej tem delalo samovoljno in v nasprotju z namenom, kot ga ima n. pr. osebni dodatek, marveč tudi, da sistem dodatkov onemogoča dejansko zvišanje plač. Po navadi dobava te dodatke več tistih, ki jim ne pripadajo, kakor tistih, ki jih zares zaslužijo.

g) Za uvedbo novega plačnega sistema, pravilno ureditve odnosov, določanja samovolje in podelitve nazivov, določajo uredbe in napredovanje ne le v odnosu do nižjih organov, marveč tudi v vladni administraciji. Odločujoči činitelj bo vladna komisija z ministrom na čelu, resorni organi pa bodo dajali samo predloge tej komisiji;

h) ker se ne razpolagamo z dovolj sredstvi za novi plačni sistem, potrebno pa je bilo, da začne veljati takrat kot plan in proračun za 1952, je vladna sklenila, da se do 1. avgusta 1952 izplačuje samo polovica razlik med stari in novimi plačami. Bodo pa tudi primeri, da bodo nekateri uslužbeni dobili nižje plače od dosedanjih. To se bo zgodilo v tistih primerih, kjer so dobili neupravičeno previseko nazive glede na svojo strokovo sposobnost, kar bo popravljeno, ali kjer so neupravičeno dobili visoke osebne doklade, ki niso mogle biti vključene v novi sistem osnovnih plač;

i) predpisi o prevedbi izhajajo v glavnem iz načela, da je pridobljeni naziv podlaga za nove nazive in plačilne razrede. Plačilni razredi se priznavajo po letih službe in ne avtomatično glede na razne dosedanje službene pogoje;

j) aktivnim udeležencem narodnoosvobodilnega boja se štejejo vojna leta dvojno. Čas, prebit v ujetništvu, taboriščih ali brez službe zaradi fašističnega terorja se priznava za leta službe. Tistim, ki so med vojno neposredno delali za sovražnika, se ta leta službe ne priznavajo.

V zvezi s sprejetjem novega plačnega sistema pripravila vlada tudi preproste za ureditve sistema pokojnin. Sredstva za to so zagotovljena v proračunu, tako da bo postavljen v aprilu in maju tudi pokojniški sistem na novo podlago. V pokojniškem sistemu se bodo zvišale današnje pokojnine, ker ne ustrezajo več niti plačam niti višini cen.

Pomoč zvezne vlade Sloveniji

Na predlog predsednika vlade FLRJ maršala Tita je zvezna vlada iz svojega rezervnega fonda podelila milijardo dinarjev vladi LR Slovenije kot pomoč za škodo pri elementarnih snežnih nezdodah.

Danes objavljamo celotno uredbo o nazivih in plačah državnih uslužbencev kakor tudi komentar o njej.

PO ŠOVINISTIČNIH IZGREDIH V TRSTU

»Il Corriere di Trieste« primerja sedanje izgrede s tistimi, ki so se začeli s požigom »Balkanua« — Tisk v Italiji prvi, da žive tržaški Italijani pod strašnim terorjem

Trst, 24. marca. Nemiri, ki so se pričeli v Trstu v četrtek, ko so irendentistične organizacije proslavljale četrt obletnico tristranske deklaracije, so se nadaljevali tudi še včeraj, čeprav v nekoliko manjšem obsegu, kakor v soboto, ko so dosegli svoj vrhunec. Nekaj zastopnik anglo-ameriške vojske uprave je izjavil, da ne neredi zavrli vsak stvarni napredak za rešitev tržaške uprave. Anglo-ameriška vojska uprava je izrazila prepričanje, da je nedavna izjava tržaškega župana Bartolija, da ne bo sodeloval z zavezniško vojsko upravo, dokler ne bo kaznovala tistih, ki so nastopili proti manifestantom, v glavnem le »frazaz« in

da njegova gonja proti zavezniški vojski upravi ne bo mogla preprečiti njenega dela.

Čeprav britanske in ameriške vojaške sile do sedaj niso bile neposredno zapletene v dogodke, so demonstranti vrnili nekaj britanskih vojaških avtomobilov in kamionov, sneli zastavo z nekega britanskega vojaškega skladišča in metali kamenje na britanska vozila. V hotele, ki so rezervirani za zavezniške čete, stalno prihajajo anonimna pisma, v katerih neznanci groze, da bodo poslopja poglani v zrak.

V starih dneh je bilo med nemiri, ki so jih izzvali irendentistični krogi, poskodovanih okrog 160 oseb, med njimi tudi 50 policajev. Dvajset oseb je v kritičnem stanju.

»Il Corriere di Trieste« primerja v članku »Zrve in krvica« sedanje fašistične izgrede v Trstu s tistimi, ki so se pričeli v požigom »Balkanua«. List ugotavlja, da so tisti ljudje, ki se denes zgražajo nad civilno policijo, ker je skušala z nekoliko ostrejšimi ukrepi vzdržati red, v letih po 1918 poskali fašističnim zločinom. List piše dalje, da se italijanski nacionalisti v Trstu danes razburjajo, ker je policija proti manifestantom uporabila gasilske brzgalke, ki po so navdušeni mladenci ubili Milo Vrabčev, je bila to malenkostna stvar in prav tako je bila malenkost, ko je policija pretepla delavce. Tedaj je bila to seveda nobramba civilizacije in obramba javnega reda.

Ves tisk v Italiji pa že vse zadnje dni razpihuje tržaške dogodke in jim daje propagandistično obliko, kakršna je potrebna za cilje italijanske zunanje politike. Poročila iz Trsta, ki nikakor ne odgovarjajo resničnemu poteku dogodkov, objavljajo z naslovi, kakor na

Slovesni začetek obratovanja hidrocentrale Ozalj II

V Ozlju ob Kolpi v bližini Karlovca je bila v nedeljo velika slovesnost, ko je začela redno obratovati hidrocentrale Ozalj II. Slovesnosti so se udeležili podpredsednik vlade in predsednik Gospodarskega sveta LR Hrvaške Jakov Blažević, član Polibiroja CRK KP Hrvaške Mile Počuča ter drugi predstavniki Partije in množičnih organizacij poleg velikanskega števila prebivalcev iz Ozlja in okolice, Karlovca in Zagreba.

Mussolini je mrtev, njegov duh pa še živi

V potrdilo, da stojijo vsi Jugoslovani za zatiranimi rojaki v Italiji, je pisal »Borbik« iz Valjevske Kolubare ljudski poslanec Dobrosav Tomašević takole:

Ko je propadel Mussolini, smo mislili, da bo za zmeraj prenehalo preganjanje naših bratov slovanske krvi v Italiji, ki so po krivinih pogodbah ločeni od naše skupne domovine Jugoslavije, ideala tolikih rodov vseh južnih Slovanov.

Zdaj pa spet slišimo od one strani meje krike naših slovanskih bratov, katerim so poleg drugega vzeli tudi najsvetejšo pravico vsakega človeka, da govori v svojem materinem jeziku. To ni samovolja in oblastnost tega ali onega karabinerja, temveč je sistematična politika, diktirana iz Rima, Mussolini je mrtev, toda njegov duh še živi.

Naj vedo oni v Rimu, da so pri nas rodovi za rodovi dajali življenje za osvoboditev in združenje vseh južnih Slovanov, da bi bili vsi svobodni v skupni naši državi, in da ta naš boj ni nikdar nameraval jemanje tuje, temveč samo obrambo tega, kar je našega. Narodne manjšine, ki živijo v naših mejah, imajo svoje sole in svoje pravice, ki jim jih naši za, koni zamajčujejo. Ker smo trpeli sko-

primer »Ljubezen do Italije in krl v Trstuu. Vsa poročila so prirejena tako, da bi italijansko javno mnenje prepričala, da žive tržaški Italijani pod strašnim terorjem. S svojimi poročili so tako najhujšalki italijansko javno mnenje, da so razne študentovske organizacije v nekaterih italijanskih mestih priredile včeraj demonstracije v znak protesta proti anglo-ameriški vojski upravi zaradi njenega zadržanja proti Italijanom v Trstu.

ODPRTO PISMO DE GASPERIJU

»La Voce del popolo«, glasilo Ljudske fronte za reško pokrajino, objavlja odprto pismo italijanskega državljana Libera Verarda predsedniku italijanske vlade De Gasperiju. Verardo, ki sedaj živi v naši državi, navaja v svojem pismu, da so ga že leta 1930 slične okoliščine — nesramno ščuvanje italijanskega ljudstva proti sosednim narodom — privedle do tega, da je pisal pismo tedanjemu državnemu poglavarju Mussoliniju, kar ga je stalo 13 let ječe. Sedaj se obrača na De Gasperija, da bi ga opozoril, kam vodi lažno bujskanje, ki se sedaj v Italiji zapet ponavlja.

»Na tisoče italijanskih državljanov je danes zaposlenih pri častnem delu prav tu v deželi, kjer — glej naključje! — ne vidijo teorija, o katerem govori vaš tisk. Žive na Reki, v Pulji, Ljubljani, Beogradu, Zagrebu, Sarajevu. Tu so našli zagotovljeno delo in mirno življenje, dostojno človeka, kakršnega jim niso dali Videm, Firenze, Genova, Napoli, Bari, Palermo, Milano. In pogledite, ekscelencia, tu nihče niti ne sanja, da bi nam, kakor tudi Italijanom iz Istre, odrekli obstoj, jezikovno, kulturne in druge pravice.«

Ko Verardo navaja, kdo so italijanski državljani, ki so danes našli zaposlitev in mirno življenje v Jugoslaviji, piše: »Mo bivši partizani, nekateri celo s srebrno medaljo za partizanske zasluge, in smo zapustili Italijo zato, ker bi se sramovali, če bi videli v »patriotske verige« uklenjene roke, ki so se nekdaj z orožjem borile za svobodo domovine. Verjemite nam, ekscelencia, da se mimo iz strahu izognili aretaciji, katero je odredilo vaše notranje ministrstvo, ampak samo zato, da bi se še nadalje bojevali za svobodo naše dežele, čeprav v tuji deželi. Nekaj tisoč nas je, ki z našim delom delamo mnogo več časti naši državi, kakor nekateri vaši novinarji, kateri željijo ljudstvo, ki dela in s katerim delamo mi. Svobodno ljudstvo, katerega ljubimo in ki ljubi nas, ker govorimo o bratstvu med narodi.«

Ali imajo oni v Rimu oči, da bi videli, kaj pomeni danes sveto taka združena Jugoslavija s svojo napredno ureditvijo, ki vsakemu narodu priznava njegove pravice? Naša največja moč ni izražena samo v naši dični in hrabri vojski, temveč prav v duhovni enotnosti naših narodov. To je tista moč in dinamika, ki zadržuje na svojih mejah takšne sile napadalcev, kakršni so tisti od vzhoda.

To nam priznavajo vsi pametni ljudje na svetu, kajti mi ne branimo samo Jugoslavije. Vprašal bi one v Rimu, kje bi bili oni, če ne bi bilo te naše junajske vojske med njimi in vzhodom. Kaj bi oni počeli, če bi bili na našem, a mi na njihovem mestu.

Sicer pa jaz cenim in spoštujem italijanski narod. Ze takrat, ko sem se bojeval na solunski fronti zoper skupnega sovražnika, smo mi, srbski bojevnikji, skrbeli za prijateljske stike z italijanskimi vojaki.

Tudi danes ne govorimo več o tem, kar so fašistične horde počele me zagnjo vojno po naši državi, ter želimo dobre sosedske odnose z italijanskim narodom, zahtevajoč samo to, da njihova vlada že enkrat preneha s preganjanjem Slovencev v Beneski Sloveniji! To ni samo zadeva Slovencev, kajti za njimi stojijo vsi Srbi, vsi južni Slovani.

Plače uslužbencev v prosvetno znanstveni in zdravstveni službi

Beograd, 24. marca. Zvezna vlada je na predlog Sveta za zakonodajo in izgradnjo ljudske oblasti izdala uredbo o nazivih in plačah uslužbencev v prosvetno-znanstveni službi in uredbo o nazivih in plačah uslužbencev v zdravstveni službi. Obe uredbi se bosta uporabljali od 1. aprila t. l.

Komisija zvezne vlade za personalne zadeve

Beograd, 24. marca. Zvezna vlada je imenovala svojo komisijo za personalne zadeve, ki bo po uredbi o nazivih in plačah uslužbencev državnih organov izdajala odločbe o vprašanjih, za katera ni pristojen noben drug ogran.

Za predsednika komisije je bil imenovan minister zvezne vlade Ljupčo Arsov. Člani komisije so: Veljko Zeković, sekretar vlade FLRJ za personalno službo, dr. Leon Gerškovič, pomočnik predsednika Sveta za zakonodajo in izgradnjo ljudske oblasti vlade FLRJ, Rudi Kolac, pomočnik zveznega ministra za finance, Alojz Dular, pomočnik predsednika Sveta za industrijo in gradnje vlade FLRJ, Vukšan Ljumović, pomočnik sekretarja vlade FLRJ za personalno službo. Kot zastopnik sindikatov je v komisiji predsednik Centralnega odbora sindikata uslužbencev državnih ustanov Marijan Virovd. Za sekretarja komisije je imenovan Vlado Nikolič, inštruktor sekretariata zvezne vlade za personalno službo.

»Compagni! Madre Italia je ogorčena! Sedem let po porazu fašizma še nimamo Trsta, Istre, Dalmacije, Kotorsk Zakaj? Zato, ker nam manjka moči Duče...!«

Zahodne velesile bodo opozorile ZSSR, da ne bodo opustile svoje dosedanje politike do Zahodne Nemčije

Odgovor zahodnih velesil Sovjetski zvezi ne bo zaprl vrat za predlagani sestanek štirih velesil

London, 24. marca (Tanjug): Nedeljski londonski tisk pričakuje, da bodo zahodne velesile poslale odgovor na sovjetsko noto o Nemčiji najkasneje do srede. »Sunday Times« piše, da so sovjetski predlogi zelo pazljivo sestavljeni in predstavljajo prvi veliki letonjski diplomatski korak Sovjetske zveze v boju za nadzorstvo nad Nemčijo. V odgovoru zahodnih velesil je po mnenju časopisa poudarjena nujnost, da bi bile razpisane vsenemske volitve še preden bi bila sklicana mirovna konferenca. Vrh tega bodo opozorili Sovjetsko zvezo na prisotnost Komisije OZN v Zahodni Nemčiji ter zahtevali, naj ji dovoli vstop v Vzhodno Nemčijo. Zahodne velesile bodo bržkone ponovile svoje stališče, da nemške meje niso dokončno določene po potpisanih pogodbah in da je treba o njih razpravljati na morebitni mirovni konferenci.

Nove volitve v Egiptu bodo 18. maja

Hilali paša bo ustanovil novo stranko

Kairo, 24. marca. Egiptovska vlada je večeraj sklenila, da bo zahtevala od kralja Faruka, naj podpisuje ukaz o razpustu narodne skupščine. Spričo tega je minister brez listnice Farid Zaalak izjavil, da namerala vlada spremeniti volilni zakon. Pripomnil je, da je Hilali paša postavil to zahtevo že v svojem pismu kralju, ko mu je povelil mandat za sestavo nove vlade. Zaalak je prav tako sporočil novinarjem, da bodo nove volitve 18. maja.

V Londonu trdijo, da je edina zapreka, ki ovira uradni začetek pogajanj, še neresheno vprašanje o objavi deklaracije. Egiptovska vlada želi, naj Velika Britanija izjavi, da priznava enotnost Polonije in da se bodo britanske čete umaknile s Sueskega prekopa. Kakor sodijo tukaj, Velika Britanija ne more dati takšne izjave brez zagotovila, da bo Egipt vključen v središčni obrambni sistem.

V Londonu trdijo, da je edina zapreka, ki ovira uradni začetek pogajanj, še neresheno vprašanje o objavi deklaracije. Egiptovska vlada želi, naj Velika Britanija izjavi, da priznava enotnost Polonije in da se bodo britanske čete umaknile s Sueskega prekopa. Kakor sodijo tukaj, Velika Britanija ne more dati takšne izjave brez zagotovila, da bo Egipt vključen v središčni obrambni sistem.

Okrog Lovettove izjave

Pariz, 24. marca. Glede na nedavno izjavo ameriškega ministra za obrambo Roberta Lovetta, da so kitajske čete v Korakali v Indokino, ter francosko uradno trditve, da to ni res, v Parizu se naprej na različne načine komentirajo položaj v Indokino. Kakor poročila UP, krožijo v Parizu glasovi, da se namerava Francija neposredno pogajati s Ho Si Minhovi zastopniki. Iz drugih virov se je zvedelo, da so ti zastopniki, čeprav niso pooblašteni za pogajanja o premirju, že v Parizu, Francija je po nekih vestih pred kratkim skušala pridobiti Indijo za posredovanje, to vest pa so v indijskem veleposlanstvu v Parizu zanikali.

Poslednje parlamentarne volitve so bile v Egiptu januarja 1950, ko je dobila vladistična stranka, ki je na oblasti že 20 let, velikansko večino 225 mandatov. Neodvisni so dobili takrat 33, socialisti 28 in drugi 23 mandatov. Britanski poluradni krogi sodijo, da je sestanek med britanskimi veleposlanikom Ralphom Stevensonom in predsednikom egiptovske vlade Hilali pašo še bolj odprta vrata za nadaljevanje anglo-egiptovskih pogajanj.

POGAJANJA V PAN MUN JOMU

Spet majhen napredek

Pan Mun Jom, 24. marca (AFP): Na današnjem sestanku generalštabnih častnikov, ki je trajal samo 12 minut, je severnokorejska delegacija predložila pet novih zemljevidov, na katerih so bila označena področja za deset vhodnih pristanišč, po pet za vsako nasprotno stran. Delegat Združenega poveljstva polkovnik Darow je izjavil, da so ti novi predlogi na prvi pogled sprejemljivi. Severnokorejski častniki so že prej sprejeli predlagane zemljevide Združenega poveljstva, na katerih so zaznamovane ceste med Pan Mun Jomom in 10 vhodnimi pristanišči, po katerih bodo smeli hoditi nevtralni opazovalci. Severnokorejska delegacija je tudi privolila, da se opazovalci predvsem poslužujejo cest, čeprav imata obe strani v izjemnih primerih pravico tudi do uporabe letal.

Tudi izvršni odbor Zveze enotnih razrednih sindikatov je obsojal pomoč kominformovskih sindikatov italijanskim nacionalistom. New York, 23. marca. (Reuter): Svetnik ameriškega ministrstva za zunanje zadeve za vprašanje Daljnega vzhoda John Foster Dulles je obvestil predsednika ZDA Trumanu in ministra za zunanje zadeve Achesonu, da namerala zapustiti svoj položaj v zunanjem ministrstvu. Za ta korak se je odločil zato, da bo imel v volilni kampanji proste roke in bo lahko gibal Trumanovo zunanjo politiko v vprašanjih, v katerih se z njo ne strinja.

Hoffman optimist glede Posarja

Saarbrücken, 24. marca (AFP): Predsednik saarske vlade Hoffman je imel večeraj govor, v katerem se je dotaknil razgovorov med Zahodno Nemčijo in Francijo glede Posarja. Izrazil je upanje, da bodo sledili prvim razgovorom, ki so bili tehnične narave, še nadaljnji, dokler ne bodo končno odpravljena francosko-nemška sporna vprašanja glede Posarja. Pripomnil je, da je neobičajno, da prežema odnose med Francijo in Nemčijo medsebojno zaupanje. Končno je dejal, da nikoli ni pozabil na težave, ki jih ima Achenauer v lastni hiši in da je treba zato storiti vse, da se prepreči nove zapletitve v bodočnosti.

Kairo, 22. marca (Reuter) Ob sedmi lepim dekletom, nekoč delavko v Birlingovi tovarni. To vdušje je bilo v uprizoritvi nedvomno ustvarjeno in prav to pomeni, da je režiser v svojih prizadevanjih uspel, ne sicer vedno — zlasti v začetku prvega dejanja in pa na koncu zadnjega, ko tega

KULTURNI RAZGLEDI

Priestley: „Inšpektor na obisku“

Premiera v ljubljanskem Mestnem gledališču

Vsekakor zelo srečno izbran odski komad, ki bo nedvomno ugajal občinstvu. Toda ta ugotovitev, ki gre predvsem na račun pisateljskih kvalitet angleškega gramatika, avtorja naše igre, še ne pomeni vsega, kar je treba povedati. Pravzaprav je to drugo tisto najvažnejše, kar bi človek, ki si je nekoliko natančneje ogledal vse dosežke predstave ljubljanskega Mestnega gledališča, moral ugotoviti — ne brez zadovoljstva — ob tej misli, peti letošnji premieri. Če sem malo poprej zapisal, da bo občinstvo uprizoritev Priestleyeve igre gotovo ugajala, nisem mislil to samo na izredno uspešno pisateljevo delo, ki pritegne gledalca z vsa silo nase, temveč tudi tiste mlade ljudi, ki so to igro realizirali na našem odru. Ta predstava pomeni vsekakor lep uspeh za mladi ansambel, ki začinja letos svojo prvo sezono. In ta uspeh je v nečem presenetljiv, ker smo morali še nedavno tega govoriti in pisati o neuspeli upri-

zoritvi »Premetenege dekleta«, o neuspahu, ki ga je v prvi vrsti zakrivil režiser. Vprašanje režiserja je po našem mnenju ena izmed osnovnih pomanjkljivosti, ki ovirajo hitrejši rast ne samo Mestnega gledališča v Ljubljani, ampak velike večine gledališč v Sloveniji. Priestleyevega »Inšpektorja na obisku« je režiral France Presetnik, ki je hkrati igral tudi Arthurja Birlinga, bogatega angleškega tovarnarja. Presetnik je imel pred seboj nedvomno zelo težko nalogo. Igra zahteva neprestano napetost, večno uprizorjenost na to, kaj se bo zgodilo v naslednjem trenutku, torej vdušje, ki ga je treba ustvariti s slehernim besedo in sleherno kretnjo. Uprizoritev te zahtevne igre mora zato graditi na podrobnih izdelavi najmanjših odtokov, ki naj učinkujejo ne sicer težko in morda, vendar pa dovolj prepričevalno, da laže razumemo pisateljevo odkrivanje zločina, ki ga je zagrešilo pet vsespodobnih meščanov nad mladim in

Konferenca bivših internirancev na Norveškem

Beograd, 27. marca. Včeraj je bila v Beogradu na pobudo sekcije internirancev pri centralnem odboru Zveze borcev NOV prva konferenca bivših jugoslovanskih internirancev na Norveškem med drugo svetovno vojno. Konferenci sta prisostvovala člana centralnega odbora Zveze borcev Marijan Voda in Velibor Gligorič. Na konferenci so sklenili, da bodo zbrali dokumente in gradivo o življenju jugoslovanskih internirancev v koncentracijskih taboriških na Norveškem in na temelju tega gradiva napisali knjigo. V ta namen je ustanovljena posebna komisija. Nemški nacisti so izgnali v koncentracijska taborišča na Norveškem več kot 5000 jugoslovanskih rodoljubov, od katerih je ostalo živih samo približno 900; vsi ostali so bili ubiti ali pa so zaradi težkih življenjskih razmer podlegli.

Nekaj vrstah

Mexico City, 24. marca (AFP). Včeraj so v mehiškem mestu Oaxaksi izbruhnil neredi, pri čemer so policisti streljali na demonstrante ter ubili 3 in laže ranili 18 oseb. Demonstranti so protestirali proti novemu davčnemu zakonu ter zahtevali, naj ga odpravijo. Kongres je pokrajine je pod pritiskom množice sklenil razveljaviti novi davčni zakon, demonstranti pa se niso zadovoljili s to odločitvijo, marveč so zahtevali, da mora odstopiti tudi guverner Oaxake, ki je predlagal ta zakon. Djakarta, 24. marca (AFP). V bližini Bantunga na Javi je zaradi življenjske pogoženja zemlje izgubilo življenje 30 oseb, ranjenih je bilo 41, pogrešajo pa 8 oseb. Ponesrečenci so večidel žene in otroci. Saigon, 24. marca (AFP). Francoska letala so bombardirala sovražne transportne kolone in zbiranje črn žujno od kitajske meje. Cete Vietnamca so se poskušale v soboto prebiti skozi »jekleni obroč« Francozov okoli Hanoja. Little Rock, 24. marca (AFP). Zaradi tornada, ki je v soboto in nedeljo besnel nad šestimi južnoameriškimi državami, je izgubilo življenje 233 oseb, ranjenih pa je bilo 1100. Stvelilo žrtev bo verjetno mnogo večje, ker še vedno čistijo ruševine, mnogi poškodovanci pa bodo verjetno podlegli poškodbam. Gmotno škodo cenijo na 10 milijonov dolarjev. Ta tornado je bil najmočnejši v zadnjih 25 letih.

Spor zaradi zdravstvene službe v angleški vladi

London, 23. marca »Reynolds News« piše, da je spor v britanski vladi v zvezi s predlogom, naj bi obremenili zdravstveno službo z novimi davki, nekoliko poravnani in da so bili vladni načrti na zahtevo ministra za zdravstvo Krookshanka spremenjeni. Pričuje, da bo Crookshank na seji parlamenta, ki bo v četrtek, zahteval, naj mu dajo proste roke za izdelavo uredbe o zdravstveni službi.

»Reynolds News« trdi, da so konservativni poslanci prejeli zadnje dni mnogo pism in brožurk, v katerih volivci protestirajo proti novim davkom za zdravstveno službo. Krookshank je nato opozoril predsednika vlade Churchilla, da bo prisiljen podati ostavko, če vlada ne bo upoštevala njegovega stališča. Churchill se je strinjal s spremembami, finančni minister Butler pa je bil proti in bo zato prišla celotna zadeva mesec dni kasneje pred parlament.

oletnici Arabske lige je generalni tajnik Azam paša izjavil na tiskovni konferenci, da arabski svet ne bo pristopil k nobenemu obrambnemu načrtu za Srednji vzhod, ki bi ga predlagale druge države, preden ne bo popolnoma ugodno narodnim zahtevam. Pravičarnost in koristim arabskih držav. Arabska liga upa, da bo v kratkem sklenil obrambni pakt arabskih držav in ustanovljena organizacija za vzajemno obrambo.

Pan Mun Jom, 23. marca (AFP): Na sestanku štabnih častnikov, ki se pogajajo za zamenjavo ujetnikov, so zastopniki Združenega poveljstva izjavili, da so pripravljeni govoriti o možnosti zaupnih in neuradnih razgovorov, ki bi imeli značaj tajnih sestankov. V pododboru za nadzorstvo nad premirjem je delegacija Združenega poveljstva odklonila soglasje za štiri zemljevide, na katerih je nasprotna delegacija zaznamovala meje vzhodnih pristanišč, sprejela pa je samo zemljevid Sinandžua. Kitajsko-severnokorejska delegacija je izjavila, da še preučuje zemljevide, ki jih je predložilo Združeno poveljstvo in da bo jutri odgovorila.

Z ODPRTIH PARTIJSKIH SESTANKOV V LJUTOMERSKEM OKRAJU

Za okrepitev združništva in za politično onemogočenje vaških špekulantov

Občinski komiteji KPS, ki so izvoljeni že po vsem ljubtomerskem okraju, so začeli izpolnjevati svoje naloge in zlasti utrjevali združništvo ter sodelovati v pripravah na volitve novih občinskih ljudskih odborov. Kmalu po svoji izvolitvi so pripravili na sedežih bodočih občin odprte partijske sestanke, na katerih so udeleženci razpravljali o vseh gospodarskih, kulturnih in političnih vprašanjih okraja.

Na odprtem partijskem sestanku v Ljutomeru so sklenili, da malomeščanski odnos nekaterih članov sportskih in kulturnega društva do teh društev ne sme biti vzrok nedelavnosti teh društev. V Ljutomeru bodo za kulturnejše izživljanje prebivalstva odprli kulturno zabavišče, kjer bo trikrat na teden igrala tudi godba. Ustanovili bodo tudi humoristično skupino, kar naj bi odvrčalo ljudi od posedanja v gostilni. V telesnovzgojnem društvu bi starejši člani za vzgojo mlajših lahko napravili več, kakor so do zdaj, če bi se le nekoliko bolj potrudili in pritegnili v društvo več mladine. Kmalu po tem sestanku so v Ljutomeru odprli tečaj telovadnih učiteljev za vse obmurske okraje. Zadržniki pa so pozdravili reorganizacijo ljubtomerske vinarske zadruge, ki je postala podjetje združnega sklada. Med člani te zadruge je bilo do zdaj samo 20% zasebnikov. V razpravi o gostilnah so predlagali, naj se uvede boljši pregled njihovega poslovanja. Gostilne imajo

tudi nekateri bivši gostilničarji, ki navzlic svoji spretnosti v gostinski stroki prijavljajo dokaj nizek promet, vsekakor nižjega, kakor ga v resnici imajo. Velike naloge čakajo občinski komiteji KPS v Ljutomeru letos tudi v pripravah na gospodarsko razstavo in kulturni festival. Na razstavi in festivalu bodo sodelovala vsa najboljša podjetja in izobraževalna društva. Po združitvi s predelom radganskega okraja bo imel ljubtomerski okraj 840 podjetij, 80 kmečkih in vinogradniških delovnih združenj ter 30 izobraževalnih društev.

Na Cenu občinski komitej KPS pomaga zlasti v pripravah na združitve delovnih združenj Krapje in Mota, prav tako pa je začel reševati vprašanje konjerske zadruge, kjer se skrivajo tudi nekateri bivši »firerji« in razni občinski veljaki. Vprašanje je, če je danes, ko deluje konjersko društvo, zadruza sploh še potrebna. Saj so v njej večinoma združniki, ki hočejo obdržati konje za zasebno uporabo in za lastno športno udeleževanje. Konjersko društvo pa stremi za tem, da bi se konjski šport čimbolj razširil ter bi se lahko udeleževali v njem tudi tisti združniki, ki nimajo konj. Posamezni nasprotniki socializacije na vasi se zbirajo tudi v vaškem odboru Rdečega križa. Nasprotno temu pa šolski upravitelj Rošker izobrazuje s pomočjo otrok tudi odrasle Cvenčane ter jih vzgaja v zavežene državljanje. V domačem pispu o združništvu so otroci bivših malih kmetov in brezzemeljšev napisali, da imajo v zadruzi dovolj kruha in da so zadovoljni. Otroci najmočnejšega kmeta pa je zapisal, da so v zadruzi brez kruha, čeprav so mu nato součenci dokazali, da jedo samo bel kruh. Tudi otroci ostalih močnejših kmetov so prvič napisali, da je v zadruzi slabo in da bodo njihovi starši izstopili iz nje, drugi pa, da dokazujejo doma staršem, da je zadruza koristna in ji je treba pomagati k še boljšim uspehom. Ko so v cvenški zadruzi pred kratkim sprejeli gospodarski račun, so takoj nato združili združno živino. Velik uspeh članov KP na Cenu je tudi kmetijska nadaljevalna šola, ki je najboljša v okraju.

Obisk londonskih študentov

V Zagreb je prispela skupina 27 študentov londonske univerze, ki so izkoristili šolske počitnice, da bi spoznali razmere v naši državi. V skupini so študenti pedagogike iz skoraj vseh delov britanske skupnosti narodov, vodi pa jo profesor londonske univerze g. J. A. Lauwery, ki je bil v naši državi tudi lani kot gost nacionalnega komiteja Jugoslavije za obrambo miru.

Londonski študentje bodo izkoristili deseterdnevno bivanje v naši državi, ki ga je organizirala jugoslovanska nacionalna komisija za UNESCO, za obisk kulturnih in socialnih ustanov v Zagrebu, na Reki in v Ljubljani. Obiskali bodo tudi več delovnih kolektivov in kmečkih delovnih združenj, da bi se seznanili z načinom vodstva neposrednih proizvajalcev, kar jih posebno zanima.

Največja ovira za varnost narodov je agresivna politika ZSSR

Washington, 24. marca. Ameriško zunanje ministrstvo je objavilo brošuro o razvoju ameriške vojne zunanje politike. V uvodnem delu brošure, ki ga je napisal predsednik ZDA Truman, je poudarjeno, da je cilj ameriške zunanje politike obramba državne neodvisnosti in nedotakljivosti. Truman so di, da morajo ZDA, če hočejo uresničiti ta smoter, zagrditi mir, ki bo omogočil, da bodo narodi vseh držav varni in malih, živeli svobodno brez strahu pred agresijo. Vse, kar stori ZDA v svojih odnosih z ostalimi drža-

vami, je usmerjeno k uresničenju tega smotra. V brošuri je poudarjeno, da je največja ovira za svobodo in varnost vseh narodov politika ZSSR in prizadevanje sovjetske vlade, da bi spravila vse narode pod svojo oblast. Ta politika ZSSR je povzročila vojno v Koreji. Na koncu brošure je opisan razvoj mehanizma kolektivne varnosti v okviru OZN in ameriškega programa vzajemne varnosti, ki naj bi prispeval k izpolnitvi obrambnih sil, katere bi lahko onemogočile sleherni ponovno agresijo.

V Zahodni Nemčiji bo prihodnji mesec tristranska socialistična konferenca

Pariz, 24. marca. (Reuter). V Parizu je bila dvodnevna konferenca zastopnikov francoske socialistične stranke in britanskih laburistov. Na konferenci so proučili splošne odnose med obema strankama, oborožitev Nemčije in ustanovitve evropske armade. Po konferenci so pozvali zahodno-nemško socialnodemokratsko stranko, naj se udeležijo tristranske konference, na kateri bi proučili sovjetsko noto o Nemčiji in razpravljali o zahodnoevropski obrambni skupnosti. Trojna konferenca naj bi bila prihodnji mesec v Zahodni Nemčiji. Generalni tajnik

Francoske socialistične stranke Guy Mollet je izjavil, da mora ta sestanek omogočiti socialistom Velike Britanije, Zahodne Nemčije in Francije, da bi lahko proučili vprašanje nemške udeležbe v zahodnoevropski obrambi ter probleme v zvezi evropske sodelovanjem in tesnejšimi odnosi med trebi socialističnimi strankami. Eden izmed petih britanskih delegatov na današnji londonski konferenci Dohton je dejal, da obstaja navzlic razlikam v glediščih med socialisti glede na nemško oborožitev, enotno stališče do ustanovitve samostojne nemške armade.

CENTRALNA LJUDSKA UNIVERZA

V sredo 26. marca bo ob 20. v dvorani Doma sindikatov, na Miklošičevi cesti, predaval univ. prof. dr. ing. Milan Vidmar upravnik inštituta za elektriško gospodarstvo:

MARSIKAJ O ELEKTRIFIKACIJSKEM DELU

lepim dekletom, nekoč delavko v Birlingovi tovarni. To vdušje je bilo v uprizoritvi nedvomno ustvarjeno in prav to pomeni, da je režiser v svojih prizadevanjih uspel, ne sicer vedno — zlasti v začetku prvega dejanja in pa na koncu zadnjega, ko tega

igra preprostejša, zato pa učinkovitejša, čeprav ni nikoli dosegel tiste stopnje, kot jo zahteva avtor. Njegovo izražanje je bilo sicer provincialno, zato pa so bile njegove manire premovalagujane in lagodne, da bi lahko ustvaril v gledalcu vtis bogatega angleškega tovarnarja. Janez Rohacek, ki je igral v alternaciji, je bil dosti lahkotnejši. Dejal bi, pravo nasprotje takemu Birlingu, kakršnega je predstavljajal Presetnik. Prav zaradi tega je v interpretaciji te vloge šel v drugo skrajnost, ki morda v še večji meri ne ustreza avtorjevi zamisli. Dejstvo pa je, da je Rohacek za to vlogo premiald, Sybilo Birlingovo, tovarnarjevo ženo, je igrala Vladoša Simčičeva. Njena igra je povsem odgovarjala pisateljevi zamisli te blade in družabno ugajane ženske, ki ji je Simčičeva zlagala dati resnično in živo upodobitev. Slavka Glavinova je v vlogi Sheila Birlingove, »mičnega, radoživga, živahnega dekleta v zgodnjih dvajsetih letih«, znova pokazala, da smo dobili v njej resničen igralski talent. Njena Sheila je sicer nekoliko preveč zrela, premalo mladostna, vendar pa prepriljiva. Gerdal Crofta, Sheilina zaročnica, mladega, bogatega in dobro vzgojenega lahkoživca, je igral Janez Albreht. Njegova igra je

ustrezala samo mestoma (zlasti v prizoru, kjer prizna svojo krivdo), v celoti pa je bila dokaj neizrazita in mepla. Medel je bil tudi Miljan Kalan v vlogi Ericu Birlinga. S težko nalogo je imel opraviti France Presetnik kot inspektor Goole. Od igranja te vloge je bil v glavnem odvisev uspeh vse uprizoritve. On je tisti, ki daje igri vdušje, napetost, jo zapleta in odpleta; vsaka njegova beseda je nadvse pomembna in vsaka njegova kretnja mora vzbujati v ljudih, ki jih zaslišuje, izraz njegove premoči nad njimi. Pisatelj ne gre tu za policijskega inšpektorja, za uradnika, ki je prišel, da stori samo svojo dolžnost. Inspektor Goole pomeni Priestleyju dosti več: skozi njegova usta je pisatelj ostro in jasno obsodil lažno moralno meščansko družbo, jo razkrinkal in na izredno učinkovit način pokazal vsu njeno gnobilo. Zato ta inspektor ne more biti policijski uradnik te družbe. Inspektor je v tej igri nekaj symbol, nekaka slaba vest, tožnik, ki nastopa v imenu izkoriščenih. — France Presetnik je bil težki nalogi v dobrih meri kos. Prav zato je v veliki meri tudi njegova zasluga, da pomeni uprizoritev Priestleyevega »Inšpektorja na obisku« za ljubljansko Mestno gledališče prav lep uspeh.

